

20. januar 2016

Oppdatert 21. januar 2016

Mot en ny æra i sikkerhetspolitikken

Det synes så godt som avgjort at regjeringen ikke vil foreslå budsjettøkninger som kreves for et militært krigsforsvar, et «førstelinjeforsvar». En ny sikkerhetspolitikk må tilpasses de militære realitetene.

Etter foredrag av forsvarsministeren, Ine Eriksen Søreide (OMS 11. jan.) og forsvarssjefen, admiral Haakon Bruun-Hanssen (OMS 18. jan.) er det ikke rom for optimisme når det gjelder forsvarssjefens anbefaling om nødvendig økning av forsvarsbudsjettene i årene fremover.

Forsvarssjefen fremholder at hans forslag til budsjettøkninger viser hva som ut fra nøkterne forutsetninger er nødvendig for å sette dagens forsvar i stand til å ivareta førstelinjeforsvar mot et eventuelt angrep på landet. Med andre ord: Uten de foreslåtte økningene i forsvarsbevilgningene vil vi ikke være i stand til å forsvare oss lenge nok til at allierte styrker kan komme til hjelp, slik planlegging og øving i NATO-regi hittil har forutsatt. Dermed står vi overfor en avgjørende svikt i grunnlaget for den sikkerhetspolitikken som har vært uendret siden vi gikk inn i NATO.

Sant nok har det lenge vært usikkerhet om realismen i det militære grunnlaget for sikkerhetspolitikken. Har Forsvaret slik kapasitet at det kan avverge militære aksjoner mot oss? Og, om avverget allikevel skulle svikte, kan det ta opp kamp mot en inntrenger og holde åpent for forsterkninger fra USA og eventuelt andre NATO-land? Utenforståendes påstand har i flere år vært at langvarig underfinansiering har ledet til så store mangler i Forsvarets personelloppsetninger, materiell, beholdninger og øvinger at Forsvaret knapt har kapasitet ut over ivaretagelsen av de løpende fredsoppgavene, dvs. vakt og sikring hjemme, og deltagelse i internasjonale operasjoner ute. Denne vurderingen ble konsekvent imøtegått av Forsvarsdepartementet, og stortingsdokumentene speilet ingen tvil om Forsvarets evne til å ivareta sine oppgaver, herunder førstelinjeforsvaret¹. Tvert imot, den sistnevnte ble omtalt som den «dimensjonerende oppgaven».

Etter at Ine Eriksen Søreide tiltrådte som forsvarsminister i 2013 ble det slutt på undertrykkelsen av kjensgjerningene. I godt samarbeid med Haakon Bruun-Hanssen ble virkeligheten gradvis kjent for offentligheten, slik den lenge hadde vært forstått av Forsvarets eget personell. Selv om Forsvaret kvalitativt står imponerende sterkt på de fleste områdene, er den samlede kapasiteten og utholdenheten av avdelinger, fartøyer og fly alt for svak for et førstelinjeforsvar. Omfanget av manglene kommer tydelig, om enn indirekte, til uttrykk i Forsvarssjefens fagmilitære råd, FMR: Bevilgningene må økes med 3 mrd. kr. hvert år i fire

år for bringe dagens struktur opp på det nivå i beredskap, kapasitet og utholdenhet som førstelinjeforsvaret krever. Merk at det her dreier seg om det forsvaret som på papiret skulle eksistere i dag, ikke om noen «opprustning» med økning av strukturens størrelse. At forsvarssjefen også ønsker å foreta noen tilpasninger av strukturen i lys av endrede utfordringer, nye teknologiske muligheter og økonomiske hensyn kommer i denne sammenheng i andre rekke, selv om det er disse sidene ved FMR som hittil har tiltrukket oppmerksomhet. Særinteressenes oppmerksomhet.

Flyktninger og oljepris til tross, - uansett forklaringer er altså forholdet nå at en avvisning av FMRs budsjettanbefaling vil innebære en reell og tydelig kommunisert avvikling av ambisjonen om et førstelinjeforsvar. Og dette i en sikkerhetssituasjon som ikke har vært mindre forutsigbar siden den kalde krigen. Det vil kreves en ny, tydelig og troverdig sikkerhetspolitikk. Det er mulighetene for en slik politikk og dens krav til militær evne som bør stå i fokus i den kommende langtidsproposisjonen, og i den offentlige debatten, dersom regjeringen går inn for en fortsatt underfinansiering og nedbygning av forsvaret. Flere tilnærminger kan tenkes, men alle vil ha til felles vårt problem med å forklare hvorfor vi i vår rikdom forventer at andre folk skal yte mer for vår frihet enn vi selv er villige til.

§

¹ Med "førstelinjeforsvar" forstås evnen til å "forsvare Norge og allierte mot alvorlige trusler, anslag og angrep, innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar". Oppgaveformuleringen er gitt i gjeldende langtidsplan (2013-2016).